

Iz h a j a
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4,

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 6.

V Ljubljani, 28. februarija 1898.

Letnik IV.

Rudeči bratje in obrtni nadzorniki.

(Fr. Rovski.)

I.

Soc. demokratje so skušali preprečiti tudi napravo obrtnih nadzornikov. Ko se je koncem l. 1870. pripravljala vlada na Dunaji predložiti osnovo postave o obrtnih nadzornikih, bili so zopet voditelji soc. demokratičnega delavstva, ki so o pripravljenem predlogu jeli z veliko domisljajavostjo v lastno moč z žabjo napihnjenostjo zabavljati. Bilo je to ravno v onem času, ko so vodniki nemške socijalne demokracije na Dunaji namignili raznim delavskim društvom in organizacijam v našem cesarstvu, naj bi delavstvo s svojih shodov in društev ne pošiljalo državnemu zboru nikakih peticij (zahtev) ali resolucij (sklepov) za svoje pravice, marveč naj se zadovolji s samim njih razglasom. Razglaševanje ali proklamovanje zahtev in pravic delavskih je imelo tedaj le služiti »rudečim« za agitacijsko sredstvo ali mrežo, v katero bi lažje lovili široke vrste (mase) delavskega ljudstva, s kterega pomočjo bi potem soc. demokratični voditelji lahko vladali.

Ko je bil 30. jan. 1881. sklican v Pragi javen ljudski shod, kjer se je obravnavalo o »zboljšanju obrtnega reda«, tedaj so prvi govorniki — sami soc. demokratje kazali mrzlo brezbriznost nasproti upeljavi obrtnih nadzornikov. Vže tedaj je vrli urednik »Delničkih Novia« (Delavskega lista) T. Jiroušek dokazoval potrebo obrtnih nadzornikov ter zahteval: »obrtne nadzornike naj 1. delavci sami izvolijo, 2. država plačuje, 3. naj so

drž. zboru odgovorni, 4. naj uživajo postavno varnost in 5. ako bi v drugo morda ne bili več izvoljeni in bi ne mogli dobiti dela, zlasti pri tovarnarjih, kojim so se morda radi vestnega izvrševanja nadzorništva nemilo prikupili (!), naj bi jih država vzela v svojo službo s plačo, primerno njih obrtnemu in delavskemu poklicu«.

Trpko kislega obraza pa vendar videč neizogibnost so privolili soc. demokratje in v resolucijo pripisali odstavek: »Zahtevamo, da imajo tovarniški inšpektorji nadzorstvo tudi nad stavbami in gradivom, nad premogokopi, kamenolomi, sploh nad vsemi javnimi podvzetji. Nadzorniki naj so odgovorni postavodajalnemu zboru«. Da bi pa obrtne inšpektorje volili delavci sami in v drugih predlogih g. Jerovška ni, izvzemši odgovornost pred postavodajalnimi zbori, v resoluciji ne duha ne sluha.

Toda ne devajmo preveč v nič gorečnosti praških soc. demokratov; saj so jih še zaradi ravno omenjene resolucije hudo okrcali dunajski njih sodrugi, češ: kako se vendar predrzne soc. demokratično delavstvo beračiti za tako malenkost pri drž. zboru! Beraštvo je pri soc. demokratih prepovedano! »Drž. zboru se ne pošiljajo nikake želje in zahteve. Mi si pomoremo sami!« Taka in podobna priznanja so prejemale praški rudečkarji od dunajskih zastopnikov s krvavim trakom.

Dobro, vrlo dobro! Nič se ni »beračilo«, pa tudi nič doseglo. Dne 17. junija 1883. je bila potrjena in proglašena postava o obrtnih nadzornikih, kakor so jo izdelali postavodajalni zbori, ki traja do današnjega dne, po kateri kar prosto vlada imenuje obrtne nadzornike.

Tako se je končalo prizadevanje delavcev priti do svojih lastnih obrtnih nadzornikov in glavno glasilo češke soc. demokracije »Dělnické Listy« se delavstvu še posmehuje, češ da je malo let popreje (l. 1879) prosjačilo stvari, ki se zdaj (l. 1882.) marsikomu zde »cunjaste punčike«. Preosnova obrtnega reda jim je neumnost (lapalija), od katere delavstvo ne pričakuje ničesar.

Tako je vsled ruvanja soc. demokratičnih vodij, vsled njih skrivnih navdihov in javnega nasprotovanja prišlo avstrijsko delavstvo s svojo zahtevo obrtnih nadzornikov tako daleč, da je imela vlada in državni zbor popolnoma prosto roko pri ureditvi obrtnih nadzornikov. Ali ni bilo to neodpustna malomarnost? In kdo je spodbadal v tem važnem vprašanji delavstvo k brezbriznosti? Odgovor je zopet: »Voditelji socijalnih demokratov!«

Politika po svetu.

Vprašanje o slovenski univerzi prišlo v zadnjem času vsled slov. akademičnemu na raščaju na Dunaju in v Gradcu čimdalje neznošnejših razmer — v raznih naših zastopih opetovano zopet na dnevni red. Značilno za nas Slovence je, da je to važno vprašanje, ki se je že pred desetletji kar najresneje med nami razmotrivalo, sedaj šele zopet srečno priplavalo na površje. In vendar obistinjenje te velike ideje ni baš tako izključeno in nemožno, kakor nekateri celo med nami mislijo. Tudi ugovori, češ, da bi Ljubljana ne nujala zadosti visokosolcem potrebnih naobraževalnih sredstev, so večinoma jalovi. — Kajti brez ozira na to, da imamo v Ljubljani že danes

LISTEK.

Trije polovičarji.

Priobčil A. A.

(Dalje.)

Vse je strmelo. Tako se nikdo ni govoril pred tem liberalnim omizjem.

Nobeden nasprotnikov se še ni oglasil, ko se od zunaj zasliši vrišč. Pri vratih se pokaže rudeči gostilničarjev obraz in zasliši se glas, da nekdo naglo potrebuje gospoda zdravnika.

Forner vzame pokrivalo in palico in odide s svojim prijateljem. Mi vemo, kdo je prišel zdravnika iskati. Ivan je, prvi hlapec pri Novaku, čegar žena je na smrt bolna.

Šele čez dolgo se je v gosposki sobi zopet oživilo, toda postalo je veliko bolj divje in mnogo glasneje, kakor navadno. Po vsej ulici so slišali Šlegelnovo vpitje. Sedaj šele mu je vzrastel greben, ko ni imel več pred seboj svojega klerikalnega nasprotnika. V začetku je hotel Ebing, po Fornerjevem govoru osrčen,

v marsičem ugovarjati, toda, ker je bil tak polovičar, so ga kmalu prevpili in jeli ga zasmehovati, tako, da je storil najbolj pametno, ko je plačal in jezen šel domov. Drugi so pa vpili naprej, pili na pogin črne zalege in na blagor liberalne slobode prav do polnoči.

Iz zvonika farne cerkve je odbila ura deset, ko se je pomikala mala lučica proti Novakovi hiši. Ivan je bil s svetilnico, sledil mu je pa duhovnik, ki je, napoltiho moleč, nosil Najsvetejše. Vsi domači so klečali pred vratmi s svečami v rokah ter potem spremili Boga v bolniško sobo. Globoka ganjenost in živa vera sijala je iz bledega obraza bolnice, ko je sprejela sv. popotnico in sv. poslednje olje. Vsa objokana je klečala Marijana pri materini postelji, tudi Štefanu je bilo jako tesno pri srečju. Tudi zdravnik Forner je bil se navzoč in ni se sramoval kleče z drugimi vred pričakovati nebeskega kralja. Ko je bilo sveto opravilo končano, pódal se je z gospodom kapelanom proti domu, Ivan ju je pa še nekoliko spremil.

Ko sta proti polnoči stopala po ulicah trških, vlekli so se ravno zadnji iz gostilne »pri lipi«, polni sladkega vina proti domu. Tudi notar, jedna izmed največih zvezd na liberalnem nebu našega trga, korakal je negotovih korakov v svoje stanovanje. Dobro je bilo, pa so postale njegove oči že medle, drugače bi bil gotovo zadel v omotico, ko bi bil videl, kako sta hitro stopila mimo njega kapelan in Forner, ta dva grozna klerikalca.

3. K shodu ali ne?

Nedelja je bila in ob jednom dan zahvale za obilni Božji blagoslov pri žetvi. V velikih trumah so hiteli kmetje iz hribov v hišo božjo, in tudi popoldne je bilo v trgu če vse živo. Proti tretji uri je bila tudi popoldanska služba končana, in Ebingova gospa se je vračala, skrbno čuječ na svojo svileno obleko, proti domu. Prav za prav je bila to dobra žena, kakor se je često izrazil njen soprog, živela je s svojimi sosedi v miru, akoravno se ji tudi ni napačno zdelo, ako se je sprla doma nekoliko s svojim možem. Gospod

na razpolago veliko in izborna knjižnica poleg mnogih manjših in krasen, sloviti muzej, se bode Ljubljana v malo letih čisto naravno razvila in stopiti mogla v kolo drugih modernih mest z vsemi njih udobnostmi in potrebami ter postane tako sposobna za ustanovitve — slovenske univerze v nameranem obsegu. — Potem pač ne bode bornemu slovenskemu dijaku po dokončanih srednješkolskih naukih porivati se treba na daljni mu sovražni Dunaj ali Gradec, odkoder pride marsikdo nemalokdaj moralčno uničen in svojemu narodu odtujen v domovino nazaj. Ker večina slovenskega dijaštva izide iz nižjih krogov, zato se tudi mi toplo ogrevamo za obistinjenje te vznesene ideje ter kličemo: Slov. univerza — zadača — tudi naša.

Z Ogerskega prihajajo vedno bolj zanimive novice. Zadnje dni so se odkrile v poslanski zbornici stvari, ki osvetljujejo sedanji vladni sistem. Da bi si zagotovila vlada poslancev, ki bodo šli za vlado čez drn in strn, porabila je pri zadnjih volitvah cele tri milijone v ta namen. Ali se je potem čuditi, da zmaguje židovsko-prostozidarska stranka? Terorizem, podkupovanje volilcev, vsa častna in nečastna sredstva vporablja v jeden namen — da deseže nadvlado, da ji je mogoče vstrezati svoji sebičnosti. Ko se je vršila zadnje dni razprava o najnovejših nemirih med ogerskim kmečkim ljudstvom in ko so vsi trezno misleči poslanci opozarjali vlado na pretečo nevarnost ter ji očitali, da je ona zakrivila te žalostne pojave, izjavil je poslanec Bohonczy, vladni pristaš, da je Banffy-jeva vlada nezmožna, da bi mogla narediti red med ljudstvom. Priznal je, da je pri volitvi prejel od vlade 5000 gld. in tako so prejeli tudi drugi vladni pristaši večje ali manjše svote. Slednjič je pozival svoje tovariše, ki so bili deležni vladnih »dobrot«, naj vrnejo, kakor je pripravljen tudi sam, prejete svote v polajšanje ljudske bede. — Seveda je bila pri tej izjavi poparjena »zvesta« vladna stranka posebno pa ministerstvo, dobro vedoč, da se bo ta izjava vpešno porabila proti sedanji vladi, ker bo delala katol. ljudska stranka na to, da odpre ljudstvu oči ter mu pokaže njegove izsesovalce. Ali je potem pri takih razmerah čudno, da se nekdanj bogata Ogerska vedno bolj pogrezuje v dolgove? Pred 30 leti ni imela nobenih posebnih dolgov, a leta 1897. je imela že 2000 milijonov gld. dolga zunaj avstrijske države. In od teh 2000 milijonov mora plačevati ljudstvo obresti tujim

kapitalistom. Doma pa meče vlada denar brez potrebe za volitvene namene, ne meneč se za revščino, ki vlada med ljudstvom. Teh dolgov, ki leže na ramah ubogih davkoplačevalcev, in tega nepoštenega ravnanja z ljudskim denarjem je kriv židovski liberalizem, ki se tako preširno obnaša v »deželi slobode«.

Na Laškem so prišli na sled veliki goljufiji. Neka tovarna, ki izdeluje žgane pijače, je goljufala v sporazumljenju z davkarijo za 180.000 lir pri davkih. Tovarna je bila tako varna in brez vsake skrbi, da je nadaljevala svoje goljufije celo vpričo davkarjev, ki o teh stvareh niso ničesar vedeli. Ko se je vsa zadeva objavila na višjem mestu, predstavila je vlada nekatere uradnike, druge pa je odpustila iz službe. Glavni udeležniki goljufije so bogati kupci, obrtniki, višji državni poslanci, predsedniki kupčijskih zbornic in nekaj ubogih delavcev, ki so jih zvalili z denarjem, da bodo »odgovorni« za vso stvar, ako pride državnemu pravniku na ušesa. Gotovo je, da ni ta slučaj, ta goljufija pri davkih nič posebnega v deželi, kjer ima veljavo v javnem življenju še vedno Krispi, mož, ki je sam zapleten v veliko hujše zadeve, kakor je ta. Ta goljufija pa nam kaže jasno, kako se znajo odtegovati davkom bogatini in kako lahko se dajo podkupiti laški uradniki. Ljudstvo, ki nima denarja, se ne more odkupovati in zato se s tem večjo silo iztirjujejo davki. Res, žalostne razmere vladajo v deželi, kjer je nekdanj cvetelo splošno blagostanje!

Na Švedskem je dal minister za notranje zadeve napraviti načrt za zavarovanje delavcev. Ta načrt obsega vse osebe, ki nimajo 1800 kron (1 krona = 67 kr.) dohodkov in niso stare nad 30 let. Ta postava naj bi stopila v veljavo 1. prosinca l. 1900. Troje vrste pokojnino obsega načrt, za katero bi bilo treba plačevati na teden 20, 15, 10 erov, (ena krona ima 100 erov) in pokojnina bi znašala, ako bi delavec dosegel 65. leto, 200, 150 ali 100 kron na leto. Zavarovalnino plačujejo delavci in država; delodajalci so prosti. Delavci bi vplačali prvo leto dva milijona kron in ravno toliko da tudi država. Delavcev, ki bi bili zavarovani, se šteje kakih 600.000. Sčasoma bi narastli dohodki do 8 milijonov kron na leto. Zavarovalni fond je proračunjen na tristo milijonov kron.

Slaba poročila prihajajo v Evropo iz Perzije. Kakor je znano, bil je 1. maja l. 1896. tedanji šah Nasr-Eddin umorjen in prestol je zasedel Musaffer-Eddin. Od tedaj se nič do-

brega ne sliši iz Perzije. Zadnji čas poročajo listi, da nastopa v Perziji anarhija in da propada državna oblast. Denarne zadeve in draginja — to je na dnevnem redu. Da se pa to žalostno stanje še poveča, zato skrbje že državni uradniki, ki ubogo ljudstvo izsesavajo in zatirajo prav po svoji orientalski navadi. Pred nekaj meseci se je v južnem delu dežele uprlo ljudstvo, pregnalo namestnika, uvedlo samostojno vlado in naznanilo šahu, da mu je pripravljeno plačevati davek, drugače pa nima z njim ničesar opraviti. Kaj je odgovoril na to šah, še ni znano. Tudi mohamedanska duhovščina je proti šahu in zahteva od njega preosnov ali reform, katere je obljubil že njegov prednik Nasr-Eddin.

Naša organizacija.

V Ljubljani je bilo zadnji teden zivahno. Raznesla se je bila novica, da nameravajo oholim ljubljanskim nemškim in nemškutarskim fantkom priti na pomoč tovariši iz Gradca in Ljubnega. Ti fantki so v svojih publih glavicah sodili, da je vsled njihovega delovanja že cel svet njihov. V Gradcu in na Dunaju so namreč zelo izvrstno opravljali ti fantki pasjo prepeličarsko službo. Ko so divjali nemški študentje, so jim nemški in nemškutarski pobiči s Kranjskega zasledovali Slovence. Naši dijaki so vsled tega imeli čuda prestat. Pobiči so pa tudi v Ljubljani kanili delati tako, kot so v Gradcu. Jeli so hoditi krog s svojimi velikonemškimi znamenji in napadati Slovence po ulicah. Ko so jo parkrat pošteno skupili, so pa nameravali dobiti tovarišev od drugod. Ta novica je razburila ljubljansko prebivalstvo. Dne 20. t. m., v nedeljo ob 11., se je vsled tega zbrala v »Zvezdi« več tisoč broječa množica in je s petjem in živio klici javljala, da nemškutarski še ne bodo tako brž gospodarili v beli Ljubljani. V urejenem sprevodu se je pomikala množica proti mestni hiši, kjer je glasno zahtevala volivno pravico v mestni zastop tudi za delavce. Mirno se je na to razšla. — Visoki gospodje so zvedavo vohali, odkod je prišlo to gibanje. Lagali so, da so duhovniki Kalan, Koblar in dr. Krek to vprizorili. Sovraštvo proti kršč. socialnemu gibanju je ob ti priliki zopet butilo na dan. Tudi »Slov. Narod« je po znani podli navadi naravnost obrekljivo denunciral kršč. socialiste. Nekaj nas pa vendar le veseli. Kedar se v Ljubljani zbere velika množica ljudij za kako politično izjavo, brž se sliši: krščanski socialisti so to vprizorili, kakor bi nobena druga stranka tega ne zmogla. To dokazuje, da nas vpoštevajo in k nam štejejo vse ljudstvo. Žalibog, da to še ni popolnoma resnično, toda to pa povemo visokim gospodom na vsa usta, da kolikor nas je, se ne bojimo nikogar, naj-

Ebing je pa potem navadno sprevidel, da je bolje, ako se vda in uboga svojo zlato ženico.

Ko je gospa vstopila, zbudil se je Ebing ravno iz mirnega spanja in si je oči mel.

»Fric«, pravi mu, tako lepega večera ne dobiva pol leta več, kaj ko bi šla na »hribček«?

»Misli sem prav za prav, da bi šla k »Zvezdi«, toda saj je vsejedno, le pojdiva.«

»Gotovo«, potrdi gospa, »dosti pametneje je, kakor sedeti v gostilni, od koder prideš le jezen in slabe volje domov, kakor včeraj.«

Šla sta torej. Lep drevored pripeljal ju je kmalu na lepo pot po polju, katera se je pomikala ob jezeru. Nista šla še dolgo, ko doideta starega, že vsega sivega gospoda.

»Dober večer, gospod dušni pastir«, kliče Ebing že od daleč. »Poljubujem vam roko, častiti gospod župnik«, doda gospa. »Kako lepo je, da se tu srečamo, saj greste vi gotovo tudi na hribček?«

Prijazno pozdravlja, vzela je povsod pri- ljubljani starček pokrivalo svoje s snežnobe-

glave: »Da, tudi jaz mučim svoje stare noge po potu v hrib in lahko gremo skupaj, ako vama moje spremstvo ni v nadlego?«

»O, ravno narobe, zelo naju veseli«, zakličeta oba, in tako je tekla pogovor, medtem ko so se počasi približevali hribčku, katerega je krasila na vrhu stoječa prijazna cerkva.

Ko jih je kmalu potem dohitela neka gospa iz trga, šla je Ekingova gospa z njo naprej, oba možaka sta se pa takoj začela zaupneje pogovarjati.

»Kaj menite, gospod župnik«, pravi Ebing, »ali ta neha biti katoličan, kdor ne veruje na papeževo nezmotljivost?« Včerajšnji pogovor v gostilni »pri lipi« je povzročil danes trgovcu dosti premišljevanja, kajti do sedaj se za to versko resnico ni tako zelo zanimal.

»Ljubi prijatelj! kdor to resnico taji, ta ni več katolik; na zunanje je mogoče še, v svojem notranjem pa ne več. Saj je pa to tudi popolnoma jasno, ker tak taji in zaničuje sveto cerkev kot našo učiteljico in postavi svojo pametno mesto od Boga postav-

ljene učiteljice sv. cerkve.« — Ebing je molčal. Kakor tiho očitjanje so ga zadele besede župnikove, in sklenil je, da hoče v verskih zadevah ostati vedno dober katoličan.

»Pri tej priložnosti, gospod Ebing«, nadaljuje župnik, bi vas rad opozoril na katoliški shod, ki bo zboroval danes teden tu pri nas. To je nekaj, kar prinese pravo prosveto na najrazličnejše okolnosti. Dobro bi bilo, ko bi se shoda vdeležili tudi vi!«

»Hm, hm, in majal je z glavo, »sem že prestar, se mi ne spodobi več prav, v obče se pa za javnost toliko ne brigam.«

»Ne tako prijatelj, mi nismo prestari; težko je sicer na stare dni se začeti pečati s takimi novimi stvarmi, o katerih se nampreje še sanjalo ni, saj je bilo meni tudi tako. Toda škodo trpi dobra stvar, ako se starost zanjo ne briga. Poglejte, reklo bi se potem, saj so pri tej stvari samo mladi, neizkušeni ljudje, od starejših, pametnejših se nikdo ne vmešava, in mnogi bi se na ta način odvrnili od te tako dobre stvari.« (Dalje prih.)

manjka denuncijacij, lažij in obrekovanja. — Tisto nedeljo zvečer je imela »Zveza« svojo veselico. Tamburaši so se izvrstno izkazali. Igralci so tudi vzgledno igrali. Ljudij je bilo vse polno. Nekaj je bilo pa narobe. Več nego mesec dni pred veselico so se vezbali igralci, da vprizorijo Aleševčovo burko »Nemški ne zmajo.« V soboto pred pustno nedeljo pa je deželna vlada prepovedala to igro, ki se je preje že nesešvilnokrat igrala. Tako se nam godi. Zapisali bi marsikaj pri tem, toda zaplenili bi nam list. To pa prosimo bralce, naj razmislijo, kako vse smejo proti nam in našim najsvetejšim stvarim socialni demokratije in liberalci, ko se nobeden ne meni zato. Nam pa poštena igra, v kateri se pisatelj norčuje iz nemškutarije, ni dovoljena. Misli so menda dovoljene in če bodo naši bralci mislili o tem, se bodo tem bolj potrdili v naših načelih in tako brez dvojbe pride dan, ko bomo lahko in brez skrbi svoje misli izražali tudi v besedah in dejanjih.

Stari Trg pri Ložu. (Shod.) Dr. Žitnika in dr. Kreka je tukajšno »katol. narodno društvo« povabilo, naj prideta poročat na tretji občni zbor, ki se je vršil 13. t. m. Ljudstvo je z zanimanjem pričakovalo svojih državnih poslancev. Dr. Žitnik je naslikal poslušalcem politične razmere, sibal ostro prenapetost nekaterih Nemcev in zahteval pravico tudi za Slovence. Podal nam je tudi natančen podok o deželnih denarnih razmerah. V petčetrurnem govoru je poslušalce vse prav zelo zanimalo, karkoli jim je povedal. Dr. Kreku pa je g. predgovornik prepustil, da pove nekaj o onih postavah, katere je hotela vlada predložiti državnemu zboru, ako bi bil redno zboroval. Te postavbe so pa bile o kmetijskih zadrukah, o tako imenovanih kartelih in o zavarovalnicah. Težko in počasi bode to šlo, kar je ljudstvu v korist, ker veliki kapital vse ovira. Ljudstvu se je nabralo jako veliko, tako da so bili prostori konsumnega društva polni in še zunaj so morali mnogi ostati.

Iz Kozjega na Štajarskem. Dragi France! Predno izložim iz svoje torbe nabrano blago, se Ti prav lepo zahvaljujem za častitko. — Naše društvo je priredilo v nedeljo, dne 13. svečana, zabavni večer s srečolovom in petjem v prostorih g. Franca Gučka. Na ta zabavni večer je prišlo mnogo vrlih kmetov in kmetijskih fantov, pa tudi delavcev. Vseh gostov je bilo okrog 250. Srečje je bilo razprodanih 500. Dragi France! Ko bi bil Ti videl in slišal, kako je bilo vse tiho in mirno takrat, ko je dal g. predsednik znamenje: zdaj se bode začela sreča loviti. Bog daj še več taci večerov! Delujmo tako pogumno skupno pod jedno zastavo, ki se glasi: Vse za vero, dom, cesarja; naše geslo pa naj bode: Vsi za jednega, vsak za vse. Socialistični duh nam vedno nastavlja svoje mreže, da bi nas ujel. Toraj imejte pozor, dragi slovenski fantje in možje pred socialno-demokratičnimi hujšakci. Ne sprejemljite in ne berite nobenih liberalnih in socialno-demokratičnih časopisov, kakor je: Rodoljub, Svoboda, Delavec, Slov. Narod itd. Naročajte in berite na krščanski podlagi obstoječe časopise: Glasnik, Domoljub, Slov. Gospodar itd. Zdaj se vam še nudi prilika, kdor more, naj pristopi prekristni družbi sv. Mohora, gotovo vam ne bode žal, kajti za en sam goldinarček pa šest tako lepih knjig! Tebe pa, dragi prijatelj, prosim, ostani mi zvest, kakor si mi pokazal v predzadnji številki »Glasnika« z dopisom, ki me je prav razveselil. Naznani mi še kaj o vaših vsakdanjih razmerah in novicah. Lepo Te pozdravljam in sem Tvoj odkritosrčni prijatelj Miha P., kmetijski fant.

Iz Št. Petra na Krasu. Včasih je bilo pri nas običajno, da so predpustne šeme kazale norce radovednim zljalom. Zdaj pa ni več tega. Da pa ne ostanemo brez tega, našimil je nekdo šesto številko »Delavca« z lažnjivo-čudnim poročilom, z nadpisom: »Krščanski socialisti v Št. Petru na Krasu.« Gospod Zavertnik, urednik »Delavca«, mi bo gotovo hvaležen, če mu povem, kako debelo ga je dotični poročevalec »nafarbal«. Poročilo pravi, da so krščanski socialisti na dan 30. m. m. zbornali skupaj svoj shod; dočim mi o shodu ne vemo ničesar, le »katol. delavsko društvo« je imelo ta dan v prostorih gospoda Špiljarja svoj redni občni zbor, pri katerem

kar je umevno, imajo opraviti samo društveni udje, predsednik društva pa voditi zborovanje. Predsednik društva pa je bil in je še g. Fr. Rajčević, kurat v Trnju. Temu torej ni bilo treba za besedo prijemati, pač pa otvoriti zborovanje in kar je običajno govoriti in pozdraviti navzoče. Kdo je drugi predsednik, ki je po mnenju poročevalca bolj pošteno govoril nego prvi in je rekel, da je bilo 52 udov pri društvu in se je žalibože to število že skrcilo, ne vé nikdo, ker se umeje, da nima nobeno društvo ob enem dveh predsednikov. Res pa je, da je društveni tajnik Ljudovik Špiljar v drugi točki čital: Društvo obstoji eno leto, ima 59 udov, kar ni za sedanje časovne razmere malenkost; do danes pa ni odstopil še nobeden ud. Poročilo blagajnika je v »Delavcu« deloma zavito, deloma zlagano. »Delavec« pravi: Povedal je, da so izdali 40 glđ, za knjige in je ostalo še nekaj krajcarjev v blagajni. Istinito poročilo blagajnika pa je: Dohodkov je imelo društvo 122 glđ. 10 kr.; stroškov pa 47 glđ. 7 kr.; te pa: za društvene knjige in časopise, za podporo obolelim udom in za pristop k »Zvezi«. Gotovine kakor preostanek je: obrestinosno v hranilnici 65 glđ., v blagajni 10 glđ. 3 kr. Vidite, g. Zavertnik, kako ste »nafarbanil! Naše društvo nima le nekaj krajcarjev v blagajni, pač pa z inventarjem vred okroglih sto gold. in to letnega preostanka, kar ni za tukajšne razmere le enkrat, temveč desetkrat veliko. Debela laž je tudi, da se je z volitvijo čakalo na železničarje. Čemu tudi to? Občni zbor je bil sklepčen, zakaj čakati in se neude? »Pričela se je torej volitev, piše dalje »Delavec«, v odbor delavskega društva so voljeni trije duhovniki, trije trgovci, župan, nekateri županski odborniki in nekateri delavci za parado.« Štejava, g. Zavertnik, vašega poročevalca odbor! Ta ima v najkrajšem številu 13 odbornikov, dočim jih je in jih sme biti le sedem. Od teh je šest dosedanjih in jeden nov; dva duhovnika in jeden trgovec (ne pa trije) bodo kakor ustanovitelji in odborniki z ostalim odborom dobro vedeli, kaj društvu koristi ali škoduje. — Kakor vidite, ste gosp. urednik »Delavca« dobro »nafarbanil« od nog do glave; poročevalec pa hoče tudi obraz s sajamimi porčniti, zato poroča dalje o prihodu g. Finžgarja iz Ljubljane, ter mu med nelepimi besedami spodtika, da se je tukaj »ošabno« vedel. Revež poročevalec je še kaj malo ošabnosti videl pri krščanskih socialistih, pri g. Finžgarju pa prav nič. On je stopil pred vsacega z le njemu lastno, veselo odkritosrčnostjo in z dobrim namenom. Zato je bil tudi pri nas dobro došel. Zdaj manjka »Delavčevemu« poročilu še pečata. Ta pa sestoji iz podpisa dotičnemu članku, namreč: »Vsi železničarji v Sv. Petru.« To je res za na teme vtisniti vredniku lažnjivega lista. Naši železničarji so preveč moški za take podpise; izjeme sicer so, toda ne več nego prstov na roki. Sram jih torej bilo te ljudi! Ti naj bi zanaprej vedeli, da imata laž in zvijača tudi v Št. Petru kratke noge. Zdravko.

Iz D. M. Polja. Naše konsumno društvo deluje dobrih devet mesecev v naši župnji, pa je moralo že veliko boja prestati. V kljub vsemu temu prav dobro napreduje. Vsaka stvar, katera se ima boriti z nasprotniki, se nekako vtrjuje, kakor je vojak v vojskinem času bolj vnet za domovino in cesarja, kakor v mirnem, ko nima nasprotnikov; ravno nekako tako se godi našemu konsumnemu društvu. Naša trdnjava ni tako slaba, kakor mislijo nasprotniki; ne bomo se udali, dokler se bo po naših žilah pretekala kri. Neki sovražnik se je zaklel, da pred ne odneha, dokler ne bo našega tabora razrušil. Mi ne želimo nikomur nič hudega, ampak svetujemo nasprotnikom, da z naskokom odjenjajo; gotovo se ne bodo zmage ovenčani vrnili. Le počasi, počasi, prijatelji, z zabavljanjem; tudi vaše postopanje nam je znano zavoljo policijske ure. Ne vem, da se pri vas nekaj žganjice menj ne potoči. Ali ni boljši za delavca, da spi je pol litra vina, kakor pa en četrt grenkega? Moram se omeniti, da se je nekdo celo predrznil naravnost ude odsvetovati od društva, da utegnejo na boben priti, ako se bodo konsumnega društva držali. Tega pa pa ne pove, da jih je že veliko na kant prišlo, ker so slabe krčmarje poslušali. Ako se pa boji, da v prihodnje ne bo mogel več

živeti na svojem posestvu in gostilni, naj pa zamenja s kakim delavcem, pa bo videl, da je konsumno društvo koristno.

konsumljan.

Želez-ničar.

Kaj se obeta? Vlanske železniške nesreče so vender-le zgenile našo vlado. Jasno kot beli dan se je dokazalo, da s tem, če se pri železniskem osebju skuša prihraniti, kar se da, če se nalagajo prometnim služabnikom bremena, ki jih ne morejo nositi, ne trpi samo od vseh prezirani proletarec-delavec, marveč v prvi vrsti varnost železniške vožnje, prebivalci in cela država. To, kar se je že nebrojokrat zahtevalo, od naše strani in od drugod, je naposled spoznala tudi vlada: Tako ne more iti več dalje.

Oglejmo si, kaj je storila! Poslala je najpreje nekega višjega uradnika v Berlin da si na Pruskem ogleda, kako so urejene službene razmere pri železničarjih. Tam imajo mnogo manj službe in vsled tega mnoga več počitka. In vendar ne gre — država vsak-sebi. Dne 1. apr. 1895. je že vravnana železniška služba na Pruskem, pri nas so se pa šli še-le koncem 1897. tjakaj učit. Sramotno je to, da hodimo vedno na Prusko v šolo in da smo v Avstriji vedno za nekajlet prekasni. A naj bi le kaj pomagalo. Najpreje moramo, zalibog, povdarjati, da se pruska mera za delo in počitek pri nas ne bode uvela, marveč mnogo manj in da je nekakšno zboljšanje železničarskih razmer dozdaj še samo pri državni železnici sklenjeno. Sredi meseca januarja je sklical železničarski minister več uradnikov v posvet, kako bi se dalo pri nas v tem oziru kaj ukreniti. Vodje štirih zasebnih železnic (med njimi tudi južne železnice) so se vdeležili tega posveto-vanja, toda kar se je sklenilo, velja do sedaj samo za državne železnice. Glavne stvari so te-le: 1. Štirindvajseturno delo je povsod pri izvršujočem prometnem osebju odpravljeno. V službeno dobo je všeti tudi čas priprav-ljanja med službeno turo in izročevanja po nji. 2. Razloček je med tistimi uslužbenci, ki imajo težjo in odgovornejšo službo, zlasti na večjih postajah. a) Ekspedijenti in zavirači na velikih postajah bodo imeli k večjemu po 12 ur službe; za njó pa dvakrat toliko počitka. b) Čuvaji pri blokih in zapiralnicah bodo na velikih postajah tudi le po 12 ur v službi in potem 24 ur v počitku. c) Imenovani uslužbenci bodo imeli pa na manjših postajah, kjer je ponočno in podnevno delo, 12 do 16 ur službe in potem ravno toliko počitka. Kjer je med službo zavoljo majhnega prometa več počitka, tam sme znašati služba do 18 ur. Počitka bodi najmanj po 12 ur. d) Čuvaji na progah, kjer je ponočna in podnevna služba, smejo biti k večjemu 16 ur v službi; čuvaji pri blokih na taci progah pa po 12 ur. Na progah, kjer je precej vmesnega počitka, se sme zahtevati od čuvajev 18 ur služba. V tem slučaju, kakor tudi, če morajo precej časa hoditi, predno pridejo iz stanova na svoje mesto, se jim mora počitek primerno podaljšati. — Kjer je malo prometa in ponočna služba omejena, se sme počitek, če se pričinja pred polnočjo, omejiti na 6 ur. d) Uslužbenci pri lokomotivah ne smejo biti v službi na lokomotivi pri osebnih vlakih dlje, nego 9, ur pri tovornih pa ne dlje nego 12 ur. Služba osebja pri vlakih

sploh ne sme trajati s pripravljanjem in odpravljanjem vred nad 14 ur. e) Skrbelo se bo, da dobé železniški uslužbenci cele proste dneve in da se jim bo po možnosti dovolil potrebni čas za dopoldanjo božjo službo. f) Predno se uvede novi red, se bodo posamni uslužbenci zaslili in njihove želje gledé na ureditev njihove službe se bodo poročale na vodstvo. II. Mnogo nejasnega je v teh določilih; najslabše je pa to, da se bo novi red po časi uvajal. Do sedaj so v to preračunjena tri leta. Vsa stvar bo stala nad 2 milijon gld. Da se izvrši, bo treba mnogo novih uslužbencev. Teh se bo pač najljubše dobilo, ker je toliko ljudij brez službe. K sklepu izjavljamo le to, da zavoljo zboljšanja ne odnehamo od drugih naših zahtev in hočemo z vsemi silami delati na to, da bodo boljše razmere zasijale tudi uslužbencem na zasebnih, pred vsem na južni železnici.

Drobtine.

Javno predavanje. Prihodnji četrtek predaval bode v »Slovenski krščansko-socialni zvezi« č. g. kanonik I. Sušnik o N a n s e n o v e m p o t o v a n j u n a s e v e r n i t e č a j. Začetek točno ob pol 8. uri zvečer. Predavanje se bode vršilo v veliki dvorani »Kotliškega doma.« Gostje dobrodošli! — Predavanja se bodo nadaljevala vedno vsak četrtek.

Dopisniku z Vrhnike. Ko smo nedavno pisali o nekorektnem postopanju jednega Vaših delegatov na občnem zboru zveze okrajnih bol. blagajen v Trstu smo poročali resnico. Somišljeniki-delegatje nam zatrjujejo, da je bila zahteva laških delegatov, da naj se laški blagajni v Poreču posodi 2000 gld. stvarno neutemeljena, kar sledi že iz motivacije, češ da če se teh 2000 gld. že posodi, je še 1000 že lani isti blagajni posojenih gld. izgubljenih, ker je blagajna potem kantu. Značilno je bilo tudi, da je vladni zastopnik, ki je vse prej kakor Slovence prijazen, izjavil, da bi se novo posojilo smelo poreški blagajni še le potem izplačati, ko bi vlada blagajniške knjige malo natančneje pregledala. Torej vladni zastopnik sam ni verjel, da je v blagajnici vse v redu. Na to so se tudi naši delegati sklicevali trdeč, da delovski groši niso v blagajnah naloženi zato, da bi se z njimi vzdrževale bankrotne laške blagajne. Torej je bila opozicija slov. delegatov že stvarno opravičena. Vrh tega pa je bilo na zboru prišlo tudi do narodnostnih prepričkov, ker so Lahi izzivajoč začeli laško govoriti, na kar so naši delegati v slovenskem jeziku odgovarjali, dočim se je bilo poprej iz mejsebojne kulantnosti zborovalo v nemškem kot obema strankama znanem jeziku. Glasovanje, pri katerem je eden Vaših delegatov z Lahi potegnil, tako da je bilo 16 proti 16 glasov, vršilo se je torej tudi v znamenju narodnostnega prepričanja in to je posebno treba poudarjati. Lahov ni odpadel nijeden, Slovencev, pa dva — to zadostuje, da se dotičnika najostreje obsodi.

Za zadrugo. Često nas vprašujejo, kje bi se dobila kaka knjiga, kjer bi bil zadržni zakon dobro pojasnjen. V ta namen priporočamo: Herm. Ziller: Genossenschaftsgesetz und die Organisation der Consumvereine. Wien 1873. Verlag des Allg. Verbandes der österr. Erwerbs und Wirtschafts-genossenschaften. Za knjigovodstvo pa: Oppermann: Die doppelte kaufmännische Buchführung, insbesondere für Consumvereine, Berlin 1869.

Katoliško gibanje na Laškem. Kolikor bolj se širi socializem in kolikor bolj zabranjuje laška vlada vsak pojav katoliškega gibanja, tem bolj vzplamteva in se vzbuja versko prepričanje med laškim narodom. Po nasvetu sv. Očeta snujejo po farah katoliška društva. — V Lombardiji je 639, v Piemontu 578 in na Benečanskem 826 takih katol. društev. Preteklo se je osnovalo na Laškem 1667 takih društev, 312 društev za mladeniče,

157 kmetskih posojilnic, in 24 katol. društev za visokošolce. To kaže, da je prav živahna katoliška organizacija. V gornji Italiji je 533 Reiffeisnovih posojilnic, katerih dobrote uživajo le dobri katoličani. V severni Italiji je 1000 delavskih društev. Južni kraji so bolj mrtvi, a tudi na jug se je zaneslo gibanje. Okrog Rima so ustanovili že več katoliških delavskih društev in kmetskih posojilnic.

Te lepe sadove gledajo z zavistjo in bojaznijo crkvi sovražni krogi in nek proticerkveni list piše o tem: »Ako daje cerkev poleg duhovne koristi kmetu in delavcu tudi časno, tedaj je gotovo, da bo pridobila ljudstvo za svoje namene.«

Zahvala. Slavni družbi sv. Mohorja v Celovcu se izreka tem potom najprisrčnejša zahvala za trindvajset prav lepih darovanih knjig vsakovrstnega berila. Ljubi Bog nam nakloni še več dobrotnikov. — Za odbor »gospodarskega bralnega društva« v Kozjem Mihael Pustišek, zapisnikar.

Nemška oljka. V Kozjem so imeli 20. svečana nemčurji svoj bal v gostilni Pirhovej. Cela nemška družba se je zbrala na tem balu; a jutraj so prišli skoraj vsi domov s krvavimi »bučami«. Glejte, se nemški Mihelni se krešejo kakor novopodkovani konji med seboj. Kaj neda, po turško! Taka vam je nemška oljka v Kozjem!

Slavlja. Slovenci v Pragi so si ustanovili pod pokroviteljstvom bl. g. nadžupnika Fr. Tomšiča svoj »Slovenski klub »Slavije«, čegar odbor se je sestavil za zimski tečaj sledeče: Predsednik: stud. phil. Iv. Kuršič; Tajnik: stud. phil. Dragotin Lončar; Blagajnik: stud. phil. Robert Kenda; Namestnik: stud. phil. Iv. Žmavc.

Delavsko gibanje na Španskem. S kolikim navdušenjem se organizujejo katol. delavci na Španskem, kažejo nam lepi uspehi v mestu Santander, ki je bilo poleg Barcelone najbolj razupito gnjezdo socialne demokracije in anarhizma. Meseca majnika m. l. so v tem mestu na prizadevanje P. Manjena ustanovili katol. delavsko društvo, ki šteje danes že 1923 članov. Ze na ustanovni dan so pokazali delavci svoje versko prepričanje s tem, da so skoro vsi prejeli skupno sv. zakramente. Društvo ima večerno šolo, bolniško in podporo blagajno, ki je izplačala do sedaj 26 200 gl. podpore svojim udom.

Zveza katoliških mornarjev. V mestu Kadiksu, ki je jedno največjih pristanišč za ladje na Španskem, se je osnovala zveza katol. mornarjev prekomorske parobrodne družbe. Po prizadevanju prijatelja delavskih stanov P. Manjona so obstojale v vseh pristaniških mornarske družbe, ki se so sedaj združile v zvezo. Skoro vsi mornarji pripadajo zvezi in tudi uradniki parobrodne družbe se kažejo zelo prijazne tej zvezi. Ta dan, ko se je osnovala zveza, so blagoslovili v navzočnosti politične in vojaške oblasti nov krasen dom mornarski.

Kako se postopa z oderuhi na Ruskem? Sodišče v Petrogradu je obsodilo generala Paskievica, učitelja na višji topničarski šoli, da zaradi oderuštva izgubi službo in da mora iti za 12 let v prognanstvo v Sibirijo. Kako so pa pri nas prosti oderuhi, ker jim postava premalo gleda na prste!

Nadobudna mladina. V nekem drevoredu v Gradcu prodajajo, kakor pri nas, ženice. klobase, kruh in druge jestvine. Nekega dne pa pride k taki branovki nekaj fantalinov, ki zahtevajo klobas in kruha, kar vse na mestu povzijejo. Ko so se pa nasitili, jo pobero proč, ne da bi kaj plačali. Umevno, da se začne ženica nad njim jeziti in zahtevati od njih plačila. Tu pa se jeden dečakov obrne in zakriči: »Molči, jaz sem rudečkar, — sicer!« nato pa izgine nad množico.

Kako si prihranijo židje pristojbine za priporočena pisma. Kakor znano, se po poštni nakaznici pošlje tudi jeden krajcar, ki se ravno tako dostavi, kakor večji znesek. Na nakaznicah je pa tudi prostor za kratka pismena naznanila. Najmanjša pristojbina za pošiljanje denarja znaša 5 kr. Zviti žid pa porabi to za priporočeno pismo, kajti pri nakaznicah je popolno ista varnost, kakor pri priporočenih (rekomandiranih) pismih. Žid pošlje svojemu znancu, kateremu mora naznaniti

kako nujno, važno stvar, jeden krajc. na robu pa z drobnimi židovskimi črkami napiše celo pismo. Poučen prejemnik dobi nakaznico, prebere pismo, odgovori na istem mestu ter dostavi, da ne vsprejme nakaznice. Ta roma in sicer takoj nazaj k odposiljavcu, ki dobi nazaj svoj krajc., ob jednem pa pričakovan odgovor. Za to dopisovanje bi bila morala oba, ako bi bila pismi rekomandirala, plačati 30 kr. Goljufan je seveda le poštni erar.

Raztresen profesor. Dekla: »Gospod profesor, pomislite ravnokar sem pogoltnila iglo. Kaj bo pač sedaj?« — Profesor: »O, nič hudega; na, tu imaš drugo!«

Listnica uredništva.

Dopisov brez podpisov uredništvo ne sprejema. — Konzumljana prosimo, naznanite nam Vaše ime. — Posamezne številke »Glasnika« se dobivajo v prodajalnici g. J. Stefeta pred Škofijo po 5 kr. Istotam se sprejema tudi naročnina na »Glasnik«. — Cenj. gg. naroč., ki spremenijo bivališče in nam naznanijo novo, naj nam naznanijo tudi prejšnje biva/išče, da ne bo pomot. Prosimo jih tudi, da nam ob naročitvi natančni naslov, kraj, pošto in deželo naznanijo, da ne bo toliko napak, kakor sedaj; listi se pošiljajo nazaj in se vprašuje kje? in za njimi pa reklamacije. — Vse tiste gg. naročnike, kateri se niso naročnine poslali, prosimo, da nam jo pošljejo kar najhitreje, da jim zamoremo list redno pošiljati.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Cena zavoju 25 kr. (50 vinjarjev)
vsečina 500 gramov.

Kathreiner
Kneippova sladna kava
v polnih zrnih.
Kathreinerjeve tovarne za sladno kavo
Dunaj-Monakovo

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.

Franc Granda pek v Udmatu št. 108

priporoča kruh od najvišje do najnižje vrste in tudi vsakovrstne slaščice po najnižji ceni.